

ŠKOLA MI VYPĚSTOVALA *usínací syndrom*

Na Montessori poprvé narazila, když hledala způsob, jak rozvíjet nejstarší ze svých čtyř dětí. **Mirolavu Vičkovou** oslnila přirozenost tohoto směru. Chtěla ho šířit dál, a tak postupně založila školku, školu a tréninkové centrum, kde se dnes školí učitelé z celého světa. Nefandí známkování, soutěžení a vlastním dětem dává svobodu.

TEXT: JANA SYSLOVÁ FOTO: MICHAELA DŽURNÁ

Co se vám vybaví, když se řekne 1. září? Vzpomenu si na všechny ty řeči „jdeš do školy, to ti končí všechna legrace.“ Ještě dneska je slychávám, dokonce to občas někdo řekne mým dětem. Tím jim ale podouvají, že dětství a hezké věci skončily a začalo to horší. Dítě tak získává špatný pocit ze školy ještě dřív, než tam nastoupí.

Jaká je vaše nejsilnější vzpomínka na školu? Na vysvědčení v první třídě se tenkrát psala jedna známka a já jsem dostala dvojku. Už nevím, proč jsem ji měla, ale brala jsem to jako velkou ostudu.

Školu jste neměla ráda? Vůbec, hodně jsem zlobila a celkem brzy získala nálepku, že jsem upovídaná. Na první stupeň jsem chodila do venkovské školy, dodnes si vybavuji tu stísněnost, když vcházím do budovy. Druhý stupeň byla úplná hrůza, pod lavicí jsem si psávala deníky a podobně jsem pokračovala na gymnáziu. Vypěstovala jsem si silný usínací syndrom, který se objevuje ještě dnes, když někdo řeční – okamžitě se mi chce spát.

Znamená to, že spousta věcí ze školy si táhnete do dalšího života? Ano a neseme si i spousta zranění. Začíná to tříděním na jedničkáře a ostatní, kteří nejsou tak dobří. Dětem pořád někdo říká, jak se jim daří, nebo nedaří. Nezáleží, jestli je hodnocení pozitivní nebo negativní – člověk se do budoucna stává závislým na tom, co o něm říkají ostatní. Já jsem třeba ve škole vůbec nepřišla na to, kým vlastně jsem. Teprve když jsem v osmnácti odjela do USA a rok žila v Chicagu, začala jsem objevovat samu sebe. Ne-

myslím si, že tohle by měl člověk zjišťovat až v dospělosti.

Máte vysvětlení, proč socialistický duch ve školách zůstává? Příklad mi, že české školství je taková loď bez kapitána, bez vize, plná strachu. V mnoha školách zůstali stejní lidé a fungují dál v zajatých kolejích. Když se najde někdo, kdo by chtěl změnu, těžko jí prosazuje.

Není důvod i ten, že rodiče netlačí na změnu, protože sami vyrostli v socialismu? Samozřejmě. Často slyším: „My jsme taky přežili a podívej, kam jsme to dotáhli.“ Kdyby

s prostředím, možnost výběru činnosti, což je spojené se svobodou a schopností rozhodovat se. Důležitá je čistota a jednoduchost prostředí. Spousta lidí si myslí, že dětem vytvoří podnětné prostředí tím, že na zem dají pestrobarevné koberce s namalovanými silnicemi a na zed namalují víly a krtečky. To se ale hodně mylí.

A co je tedy podnětné prostředí? Když použijeme jednoduchý dřevěný nábytek, přírodní barvy a materiály a v pokoji rozvěsíme repliky uměleckých děl, rozvíjíme dítě lépe, než když na něj řvou křiklavé barvy a je obklopeno plastovými hračkami. Celkově je lepší vydat se jednodušší a přirozenou cestou:

Tím, že se děti v klasických školách třídí na jedničkáře a ty ostatní, kteří nejsou tak dobří, stávají se do budoucna závislími na tom, co o nich říkají ostatní.

však takový člověk pátral hlouběji ve své duši, zjistil by, že školu sice přežil, ale má porušené sebevědomí, nebaví ho učit se nové věci, nechte, nechce se rozvíjet.

Co by klasické školky a školy měly podle vás změnit? Stačilo by pár věcí. Například v jednom z našich projektů navrhujeme, jak může Montessori inspirovat běžné školky. Sestavili jsme deset věcí, které by mohly – a podle mě i měly – fungovat v každé školce. Patří mezi ně zavedení heterogenních věkových skupin, častý kontakt s přírodou, učení založené na pohybu a interakci

zapojit dítě do našeho běžného života, nechat ho hrát si s věcmi, které jsou přirozenou součástí domácnosti, nezahlovat ho hračkami.

Co ještě vám vadí v klasickém školství? Třeba zavedení úzus, že děti se chtějí srovnávat a chtějí spolu soutěžit. Není to přirozené a není pravda, že děti tohle potřebují, jak často slyším. Při soutěžení se dobře možná cítí ten, který vyhrál, ostatním je špatně. Důvod, proč děti chtějí soupeřit a srovnávat se, je ten, že v klasických třídách bývají stejné staré. Tím se vytváří prostředí, kde vzniká rivalita, co jiného by tam také mohlo vzniknout. Ve skupi-

ně různé starých dětí děti spolupracují, přirozeně se učí prostřednictvím vztahů: někdo něco umí a může mě to naučit, já zase pomůžu někomu jinému. Děti nenapadne se srovnávat.

TOUŽILA JSEM NAJÍT ALTERNATIVU PRO MĚ DĚTI

Vzpomenete si na svoje první setkání s Montessori?

Nejstarší syn Kryštof byl batole, když jsem dorazila na svůj první seminář o Montessori. Lektorka tam vytáhla prádelní koš a ukazovala nám, jak zabavit a rozvíjet dítě obvyčejnými činnostmi, jako je třeba přelévání vody z nádoby do nádoby. Byla jsem uhranutá tou jednoduchostí a přirozeností.

A kde se vzal nápad na založení vlastní školy a školky Montessori?

Nedávno jsem přemýšlela, jestli to všechno ne souvisí s tou mojí dvojkou na vysvědčení v první třídě (*směje se*). Možná právě tam vznikla touha hledat pro mě děti alternativu toho, co jsem ve škole zažívala já. Celé to začalo tím, že jsme s kamarádkou založily rodinné centrum a kvůli velkému zájmu jsme otevřely ještě jedno, rodinné centrum Andílek, k němuž se posléze přidala mateřská a základní škola. Tady už jsme od začátku pracovali s Montessori pedagogikou.

Jak jste věděla, jak s ní pracovat?

Pídila jsem se po informacích a narazila na Mezinárodní asociaci Montessori, která sídlí v Holandsku a založila ji přímo Maria Montessori, aby šířila její odkaz. Zavolala jsem jim, dali mi k telefonu přímo nejvyšší šéfkou a já jsem jí vyprávěla, jak to v Česku vypadá, že všude jsou mateřská centra, kde si děti hrají s plastovými hračkami, a to že my nechceme, rádi bychom dělali Montessori, ale potřebujeme pomoc. Dodnes si pamatuju, jak jsem se rozohnila, a byla jsem asi dost přesvědčivá, protože nám poslali první trenérku. Postupně jsme vybudovali tréninkové centrum, kde děláme kurzy pro učitele, pomáháme různým školám.

Narážíte ještě dnes na mýty kolem Montessori?

Je jich stále méně, ale některé přetrvávají. Třeba ten, že u nás si děti dělají, co chtějí. Pracujeme s dětmi jinak, než je běžné, ale málokdo

Miroslava Vlčková (43) vystudovala humanitní vědy na Anglo-American University v Praze a Fakultu humanitních studií Pedagogické fakulty UK.

- V roce 2006 s kamarádkou Janou v Praze založila rodinné centrum Paleček a o dva roky později rodinné centrum Andílek, k němuž postupně přibyla mateřská škola Montessori a první stupeň Montessori základní školy. Od příštího školního roku se otevře i druhý stupeň.
- Před pěti lety založila Montessori Institut Praha, který loni uspořádal prestižní mezinárodní kongres. Přijelo dva tisíce účastníků z celého světa. Zúčastnily se ho významné osobnosti jako třeba Scilla Elworthy, trojnásobná laureátka Nobelovy ceny míru.
- Zasazuje se o překlady knih Marie Montessori. Letos na podzim vyjde nový překlad stěžejního díla Absorbující mysli.
- Zajímá se také o ženské otázky, se Scillou Elworthy plánují v Praze uspořádat konferenci Femme Q (ženská inteligence) o nalezení rovnováhy mezi mužskou a ženskou energií.
- S manželem mají čtyři děti: Kryštofa (13), Alberta (10), Marjánku (5) a Viktorku (2,5).

ví, že máme kurikulum. To znamená, že děti u nás dostanou obsah, tedy znalosti, a k tomu získají i dovednosti, které jim ve většině státních škol nedají a které jim zůstanou po celý život. V heterogenních věkových skupinách fungují jako malý skutečný svět, budují si vztahy mezi sebou, učí se spolupracovat, komunikovat, zároveň se starají samy o sebe, připravují si jídlo, učí se zodpovědnosti za sebe i svou malou lidskou společnost.

Taky se říká, že neobstojí při přechodu na jiné školy.

A proč by ne? Jejich dovednosti jim nikdo nevezme, znalosti mají také dobré. Z naší školy v červnu odešli první absolventi, všichni se dostali na školy, kam chtěli: druhý stupeň Montessori, německé gymnázium, francouzské lyceum... Jsem na ně děsně hrdá.

KOJENÍ NA KOBERCI UPRŮSTŘED KONGRESU

Vášim velkým úspěchem bylo zorganizování loňského mezinárodního kongresu Montessori. Koná se jednou za čtyři roky, vždy na jiném kontinentu, jak se vám povedlo přitáhnout ho do Prahy?

Začalo to tím, že mi do mailu přišla zpráva, že naše centrála hledá dalšího pořadatele kongresu, to bylo na jaře roku 2013. Proběhlo mi hlavou, že by bylo hezké udělat kongres v Praze, řekla jsem to nahlas a můj kolega se toho nápadu chytil. Udělal první krok, našel agenturu, která nám pomohla sepsat nabídku, poslali jsme ji a vyhráli tendr. Bylo to nečekané, neuvěřitelné a mělo to jednu komplikaci. Když přišla zpráva, že jsme zvítězili, měla jsem zrovna čtyřtydenní miminko. Psali mi, abych za tři dny odletěla do Portlandu v USA, kde chtěli na právě probíhající kongresu vyhlásit pořadatele toho dalšího za čtyři roky.

Dokázala jste za tři dny odletět i s miminkem?

Normálně není šance za tak krátkou dobu získat vízum, ale měla jsem štěstí. Když jsem se kdysi vrátila z Ameriky, dva roky jsem pracovala na americké ambasádě. Po osmi letech jsem tam zavolala, jestli tam stále pracuje moje bývalá kolegyně – a ona tam byla. Ze dne na den jsem získala vízum, koupili jsme nekřesťanský drahé letenky na poslední chvíli a vyrazila jsem s čtyřtydenní Marjánkou a mojí nejlepší kamarádkou, bez níž by to absolutně nešlo. Už jen ta cesta byla zážitek.

Jak jste zvládla kongres?

Chvillemi to bylo hodně zábavné. Zrovna tohle dítě jsem neuměla kojit vsedě, takže jsem hledala temné kouty, kde jsem ležela na koberci. Dodnes na to s kamarádkou vzpomínáme. Mám natočený okamžik, kdy vyhlásili Prahu jako pořadatele dalšího kongresu, a já jsem tam stála na jevišti s těmi obrovskými kojícími prsy a slibovala, že se pokusíme, aby to dobře dopadlo (*směje se*).

Jaké byly ty čtyři roky příprav, když jste doma měla tři děti?

Náročné, protože miminko jsem v té době stihla ještě jedno. Po Marjánce se narodila naše nejmladší Viktorka. Ale je pravda, že kdyby mi

1/2

někdo tenkrát v Portlandu řekl, že kromě organizace kongresu stihnu během těch čtyř let ještě jedno dítě, hodně bych se smála.

Kde berete energii na všechny svoje projekty?
Dělám, co mě baví, a to mě vždycky nakopne pokračovat dál. Sleduju kolem sebe dva postoje k práci. Ten první je, ráno musím vstát, nějak to v práci vydržet do večera a počkat si na víkend, protože v týdnu pracuju, ale o víkendu dělám, co mě baví. Já to mám nastavené jinak. Práce mě baví a naplňuje. Zažívám tedy spíš opačný problém, energie mám hromadu a těžší je si sednout, zpomalit, zklidnit se. A mám štěstí na statečného manžela, statečné děti a neuvěřitelné prarodiče, bez kterých by to nešlo.

Pohlídají všechny čtyři děti naráz?

Ano, manželovi rodiče teď zrovna mají všechny kromě nejstaršího Kryštofa, který je ve Švédsku. Přitom oběma je kolem osmdesáti let. Jeli s dětmi na výlet, babička v noci nespí, protože Viktorce rostou zuby, ale když jsem se jí ptala, jestli žije, poslala mi nadšenou esemesku. A kdyby nebylo mojí mámy, nebylo by školy, Institutu ani kongresu. Díky tomu, jak mi pomáhá s dětmi, jsme si bližší a bližší.

Je nutné plánování v tak početné rodině?

Děláme to tak, že v neděli odpoledne vezmeme kus papíru, napíšeme na něj pondělí až neděle, uděláme šest sloupců – pro každého člena ro-

diny jeden. Doplníme do nich všechny školy, výlety, kroužky, kdo kdy koho vyzvedává a kdo koho hlídá večer, pokud máme s manželem nějakou akci. Bez toho by to nešlo.

Zmínila jste, že nejstarší syn je ve Švédsku. Co tam dělá?

Je na druhém stupni Montessori školy ve švéd-

Pustit třináctiletého syna na roční studium bylo hodně těžké, ale věděla jsem, že pro něj je to tak dobře a že to tak musím udělat.

ském městečku Sättila. Škola vypadá jako farma. Kryštof tam žije v komunitě dospívajících dětí, které se kromě normálního učení starají o chod celého zařízení. Mají krávy, prasata, kačeny, pěstují si brambory, cibuli a veškeré ovoce a zeleninu. Sami si vaří, perou, nakupují, nemají žádný servis, žádné dospělé, kteří by dělali věci za ně, musí si zařídit úplně všechno, sami napláňovat, spočítat, postavit, obstarat.

Bylo pro vás těžké se odpoutat a pustit ho do světa?

Hodně těžké, cítila jsem obrovský smutek, byl to přece jen prvorozený. Ale věděla jsem, že je to tak pro něj dobře, a měla jsem radost, když nám řekl, že se rozhodl odjet, ačkoliv na něm bylo vidět, že má strach. Cítila jsem, že vyvrcholením mého mateřského úkolu je dát mu tuhle svobodu dospět. Od momentu, kdy se dítě narodí, je náš rodičovský úkol pomoci mu na cestě k nezávislosti. Takže i když to bolelo, věděla jsem, že to pro něj musím udělat.

Není na to ale ve třinácti letech brzy?

Nemyslím si to. V tomto vývojovém období jde dítěti nejvíce o získání samostatnosti. Chtějí rozhodovat sami o sobě. Začínají si uvědomovat, že chtějí svět kolem sebe ovlivňovat. Nechtějí ho už přijímat takový, jaký je, chtějí ho měnit k lepšímu. Když se odpoutají a něco se jim nepovede, nedostávají už zpětnou vazbu od rodičů, ale od vrstevníků, na kterých jim teď záleží více než na mínění rodičů. Uvědomují si, co je skutečná odpovědnost. Že když spálím maso, ti, co se mnou žijí a s nimiž jsem si roven, budou mít zkaženou večeři a všichni budou vědět, že jsem to zvoral já.

Je dítě ve třinácti zralé chopit se své svobody?

Já dětem věřím. Každý den doma i v naší škole vidím, co dokážou, když mají možnost dělat, co je baví a po čem touží. Děti potřebují naši důvěru a respekt a také podnětné prostředí, v němž

se mohou vyvíjet. Pak v určité chvíli stačí přestat vyvíjet aktivitu, ustoupit o krok zpět, nechat dítě pracovat, pozorovat a případně ho trochu nasměrovat, kam dál.

Změnil se Kryštof?

Úplně rozkvetl, je tam spokojený a šťastný. Samozřejmě si navzájem chybíme a Kryštof se těší domů. Přesto přijel na letní prázdniny, pobyl s námi čtrnáct dní a vrátil se na dva týdny do Švédska, kde si ve škole sehnal brigádu.

Proč odjel zrovna do Švédska?

Provozovatelkou školy je Jenny Höglund, která je žijící legendou Montessori. Spolu s Davidem Khanem, který žije v USA, rozvinuli metodu Montessori pro věkovou skupinu adolescentů a říká se, že jednou budou stejně slavní a důležití jako Maria Montessori. Ta škola má i zajímavou rodinnou historii, založil ji dědeček Jenny Höglund pro děti místních farmářů v roce 1859.

DVA PORODY DOMA

Máte čtyři děti, chtěla jste takhle velkou rodinu?

My jsme plánovali jen prvního Kryštofa, další děti už tak nějak přišly, poslední Viktorka byla hodně velké překvapení.

Prostřední dvě děti se narodily doma, u Viktorky jste také zvolila domácí porod?

Ne, ta se narodila v porodnici stejně jako první Kryštof. S domácím porodem Marjánky jsme měli hraniční zkušenost, kdy při porodu všechno proběhlo v pořádku, ale po narození se nám nelíbilo, jak dýchá. Odjeli jsme proto do nemocnice. Dodneška nevím, jak to bylo doopravdy, ale tvrdili nám, že Marjánka měla celkovou sepsi organismu, dostala antibiotika a byla několik dní na JIP. V nemocnici jsme strávili šestnáct dnů a bylo to tenkrát hodně nepříjemné, protože jsem dostala nálepku „domácí porod“ a chovali se ke mně stylem, že jsem svoji lehkomyšlností skoro zabila vlastní dítě.

Ovlivnilo to vaše rozhodnutí rodit přístě v porodnici?

Kdyby to bylo jen na mně, zůstala bych raději i se čtvrtým porodem doma. Znam svoje tělo a vím, jak porodit dítě. Manžel však měl obavy. Řekla bych, že muži prožívají porod jinak než ženy, není pro ně přirozené být jeho součástí. Mají racionální myšlení a tohle je situace, kterou nemají pod kontrolou, což v nich asi vyvolává úzkost. Můj muž mě požádal, jestli bych mohla s ohledem na něj zvolit porodnici, a bez jeho podpory jsem doma rodit nechtěla. A taky to byla zajímavá zkušenost.

Zase se něco stalo?

Lékař prosazoval cisařský řez, protože se mu nelíbilo můj krevní tlak. Bolela mě jen hlava. Hodně jsme se kvůli tomu hádali, tvrdila jsem, že mi

1/2

1/2

S manželem a všemi čtyřmi dětmi

Na mezinárodní kongres Montessori do Prahy přijelo dva tisíce lidí z celého světa

S kamarádkou Janou založily rodinné centrum

Škola ve Švédsku, kde studuje nejstarší Kryštof (a bratr Albert už chce taky)

nic není. Pak se jim ale zdálo, že neslyší ozvy miminka, odvezli mě na sál a jak jsem tam ležela a šli ke mně s dýchací maskou, řekla jsem doktorovi, že miminko půjde ven. Nevěřil, že prý to není možné. Zatlačila jsem a Viktorka byla na světě. Volala jsem, hlavně ať ji chytí. Nejspíš už byla hluboko v porodních cestách, když se řešilo, že doktor neslyší ozvy. Snažím se nemyšlet na to, co se mohlo stát, kdyby udělal císařský řez. Odesla jsem si z toho, že naše Viktorka je vítěz – vyhrála boj o svůj život a také je neustále pozitivně naladěná. Myslím, že porodní příběhy do jisté míry utvářejí budoucí život člověka.

Jaká je Marjánka, která si také vybojovala svůj život?

Úrputná. Zrovna byly povodně, všichni čerti se ženili, byla obrovská bouřka, lilo jako z konve. Narodila se do vody. Nedávno se mě na to ptala, vyprávěla jsem jí, že se narodila doma do bazénku, a ona mi tvrdila, že si pamatuje, že jí tenkrát bylo velké vedro. Opravdu jsem v tom bazénku měla hodně teplou vodu, ale může si to pamatovat? Myslím, že některé věci se dějí za hranicemi našeho chápání.

V čem vám doma pomáhá Montessori výchova?

Děti jsou samostatné. Ono totiž funguje, že když jim dáte důvěru a svobodu, hodně rychle se všechno naučí samy. V roce a půl umí zapínat knoflíky, oblékat se, krájet a samostatně jíst. Když jim v osmi měsících podáte lžičku, dokážou se najíst, nepotřebují, abyste je do dvou let krmili. Každá lidská bytost chce být od přírody nezávislá, svobodná a samostatná.

Děláme chybu, že za ně pořád něco děláme?

Přesně tak. Když jim tu svobodu dáte, chopí se jí. A to se vám jednou vrátí. ●

jana.syslova@mfdnes.cz

Mirotslavu Vlčkovou jsme fotili v prostorech Montessori Institute Prague v modelech.....

FOTO: STYLING: CAMELA ŘEJŠNÁ, MAKE UP: LUCIA HRIBČIČKOVÁ, PRODUCE: KARINA LEŠOVÁ

